

KATEGORIPLAN OCH STRATEGI LIVSMEDEL OCH MÅLTIDER

BESLUTAD KS 2023-XX-XX

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1.0	KATEGORIPLAN FÖR LIVSMEDEL OCH MÅLTIDER	3
1.1	EFFEKTMÅL	3
1.2	KATEGORIDEFINITION.....	3
1.3	AVGRÄNSNINGAR	4
2.0	KATEGORISTRATEGI.....	5
2.1	KVALITET OCH HÅLLBARHET SKA VARA STYRANDE VID UPPHANDLING AV LIVSMEDEL	5
2.2	ROBUSTA FÖRSÖRJNINGSKEDJOR.....	7
2.3	UTVECKLA E-HANDELN OCH TYDLIGGÖRA KONTAKTVÄGAR	8
3.0	EFFEKTUPPFÖLJNING	10

1.0 KATEGORIPLAN FÖR LIVSMEDEL OCH MÅLTIDER

1.1 Effektmål

Kategorin har tre effektmål som ska vara uppfyllda 2027.

Effektmålen är följande:

- *Kvalitet och hållbarhet ska vara styrande vid upphandling av livsmedel*
Målet syftar till att Huddinge kommun ska servera mat som håller en god kvalitet och ett bra näringsinnehåll med en hög andel ekologiska livsmedel. Inköp av livsmedel i kommunen har en minimal miljö- och klimatpåverkan och bidrar till att hushålla med kommunens resurser.
Koppling till målområde: Minska miljöpåverkan, cirkulär ekonomi som minimerar gifter i miljön och Huddinge kommun har en sund och uthållig ekonomi.
- *Säker leveransförsörjning*
Målet syftar till att säkra leverans av livsmedel vid händelse av yttre påverkan, såsom elavbrott, pandemi och krig.
Koppling till målområde: Huddinge upplevs som trivsamt och tryggt för alla medborgare.
- *Utveckla e-handeln och tydliggöra kontaktvägar*
Målet syftar till att förenkla för de som beställer livsmedel i kommunens e-handelssystem. Det ska vara lätt att hitta rätt livsmedel och det ska vara lätt för verksamheten att göra miljöval utifrån den information som finns tillgänglig i systemet. Målet syftar även till att tydliggöra kontaktvägar för de som beställer livsmedel.
Koppling till målområden: Minska miljöpåverkan och Huddinge kommun har en sund och uthållig ekonomi.

1.2 Kategoridefinition

Definitionen av en inköpskategori är i grunden en samling likartade produkter och tjänster som köps på en homogen leverantörsmarknad.

Kategorin Livsmedel och måltider består av följande underkategorier:

Underkategori	Definition
Livsmedel	Omfattar färskt bröd, färsk fisk och skaldjur, färsk frukt, grönsaker och rotfrukter, torrvaror/kolonial, övriga färskvaror och frysvaror, mejerivaror och nutrition. Omfattar även mindre förpackningar av varor och frukt, konsumentförpackade varor och frukt.
Matlådor och måltidsförsörjning	Omfattar färdiga matlådor eller tillagning av måltider.
Dryckesautomater	Omfattar kaffe- och vattenautomater.

1.3 Avgränsningar

Rapporten omfattar inte följande avtalsområde som hanteras i en annan kategori:

- Transport av matlådor och måltider

2.0 KATEGORISTRATEGI

Kategoristrategin ska tala om hur identifierade potentialer utifrån nulägesanalysen ska kunna realiseras, dvs vilka aktiviteter/åtgärder som behöver genomföras för att nå uppsatta effektmål. Vilka i sin tur hämtas från, för kategorin, relevanta styrdokument.

2.1 Kvalitet och hållbarhet ska vara styrande vid upphandling av livsmedel

Effektmål

Målet syftar till att Huddinge kommun ska servera mat som håller en god kvalitet och ett bra näringsinnehåll med en hög andel ekologiska livsmedel. Inköp av livsmedel i kommunen har en minimal miljö- och klimatpåverkan och bidrar till att hushålla med kommunens resurser.

Koppling till målområde: Minska miljöpåverkan, cirkulär ekonomi som minimerar gifter i miljön och Huddinge kommun har en sund och uthållig ekonomi.

Upphandling

Genom att arbeta strategiskt i inköpsprocessen av livsmedel och utgå från kommunens förutsättningar och politiska mål i upphandlingen, kan den offentliga affären bli ett effektivt verktyg för att nå samhälleliga mål, samtidigt som en god konkurrens på marknaden säkras.

Upphandling av livsmedel ska ske kostnadseffektivt, med hög kvalitet och med en hög andel ekologiska livsmedel.

För att möta de ekonomiska utmaningar som Huddinge kommun står inför behöver kostnadsdrivande krav noggrant analyseras inför varje upphandling.

Vid upphandlingar av livsmedel ska Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder följas.

Prisjustering

Kommunen ska se över hur prisjusteringar hanteras inom kategorin. Dialog med marknaden behöver genomföras för att tillsammans komma fram till ett arbetssätt som skapar bättre förutsebarhet och transparens för kommunen gällande prisförändringar.

Kommunen ska skapa rutiner för att hålla bevakning på prisutvecklingen inom olika livsmedelskategorier och säkerställa att prissänkning sker om priserna går ner.

Uppföljning

Kommunen ska arbeta aktivt med avtalsuppföljning i samtliga upphandlade avtal, detta för att säkerställa kvalitet och hålla nere kostnader.

Kommunen ska styra mot att livsmedelsinköpen ska bidra till kommunens mål om 50% miljömärkta/miljöcertifierade varor och produkter till 2025. Andelen

ekologiska livsmedelsinköp samt mängden kött och charkprodukter av nöt- och fläskkött som köps in ska årligen följas upp.

Leverans via Samordnad varudistribution och minska utsläppen från transporter

Avtal inom kategorin ska anslutas till Samordnad varudistribution, i de fall detta är lämpligt.

Lämpliga avtal att ansluta till samordnad varudistribution är samtliga produktavtal som inte kräver omedelbar leverans.

Finns osäkerhet kring lämpligheten kan upphandlare konsultera SVD-ansvarig hos kommunen eller den centrala SVD-gruppen.

I de avtal där samordnad varudistribution inte anses vara lämpligt ska krav på miljövänliga transporter ställas genom användningen en särskild mall ”Södertörnsmallen”. Södertörnsmallen är framtagen tillsammans med övriga Södertörnskommuner med hjälp av Biodriv Öst¹. Syftet med mallen är att underlätta kravställande och uppföljning av fordon- och drivmedelskrav.

Måltidsverksamhet i kommunen

Kommunen ska utreda en samlad funktion för kost- och måltidsbespisningen i syfte att nå en högre effektivitet genom minskat matsvinn, effektiviserad drift och ökad upplevd kvalitet.

Hållbarhet

För att minska klimatpåverkan bör kommunen ställa hårdare krav på andelen ekologiska livsmedelsinköp samt att mängden kött och charkprodukter av nöt- och fläskkött som köps in i kommunen ska vara balanserad och därmed främja vegetariska alternativ. Livsmedelsinköpen bör vara minst 50% ekologiska år 2025 då livsmedelsområdet har stor potential att bidra till kommunens målsättning om miljömärkta varor och ska vara med och bidra till samhällets mål och skapa ett engagemang för ekologiska livsmedel.

För att underlätta för upphandlare att arbeta med livsmedelsstrategins ambitioner som mål har Upphandlingsmyndigheten tagit fram kravpaket där de samlar de hållbarhetskriterier som omfattar djurskyddsaspekter och/eller miljöaspekter som återfinns i svensk lagstiftning eller frivilliga branschöverenskommelser i Sverige. Kravpaketen finns i dagsläget för nötkött, griskött, lammkött samt mjölk och mejeri.

Därutöver har Upphandlingsmyndigheten andra hållbarhetskriterier för fler livsmedelsområden och för att minska gifter i miljön ska minst krav på begränsad användning av antibiotika ställas på animaliska livsmedel. För att gynna den cirkulära ekonomin samt minska gifter i miljön ska krav på förpackningar minst vara på Upphandlingsmyndighetens basnivå. Därutöver ska det när det är möjligt arbetas för att öka användningen av plastförpackningar med förnybar råvara.

---

¹ BioDriv Öst är en storregional samverkansorganisation som kraftsamlar sex län i östra Mellansverige och Stockholmsregionen i arbetet för en fossilfri transportsektor och en hållbar regional utveckling.

förpackningar som ska användas för att gynna en hållbar livsmedelskonsumtion och kommunens målsättningar.

Kommunen ska ta aktiva och genomtänkta beslut kring sortiment i samband med upphandling och på så sätt använda det upphandlade sortimentet för att styra måltidsplaneringen mot hållbarhetsmål när avtalet är på plats. Måltidsplaneringen styr i sin tur vilket sortiment, där råvarorna kan ha större eller mindre klimatpåverkan, som verksamheterna beställer.

För att minska matsvinn ska kommunen ställa krav på sortiment, exempelvis genom att acceptera olika andrahandsortering på vissa livsmedel, acceptera långa hållbarhetstider för olika produktgrupper eller genom krav på förpackningsstorlekar, framförhållning vid beställning samt lägsta ordervärde. För att en åtgärd som syftar till att minska matsvinn ska bli effektiv behöver man ta hänsyn till hela livsmedelskedjan. Att göra en noggrann marknadsanalys och ha regelbunden dialog med tänkbara och befintliga leverantörer kan lägga grunden för gemensamma innovativa lösningar som minimerar svinn. Även regelbunden dialog med de som arbetar i köket behövs för att inventera behoven i syfte att minska matsvinnet.

I upphandlingar ska krav ställas på att leverantören, i e-handelssystemet, märker upp miljömärkta livsmedel i syfte att skapa förutsättningar för medvetna val vid inköp.

Social hållbarhet

I de fall vi bedömer att det finns en risk att någon del av produktionen eller bearbetningen av livsmedlen sker utanför Sverige, finns det enligt Upphandlingsmyndighetens riskbedömningar en risk för att produktion eller bearbetning kan ske med oskäliga arbetsvillkor. Det innebär att kommunen bör ställa krav på hållbara leveranskedjor enligt Upphandlingsmyndighetens villkor för avtal inom underkategorin Livsmedel.

Inom underkategorin Måltidstjänster ska krav och uppföljning ske av att leverantören bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete då Arbetsmiljöverket har identifierat restaurangbranschen som en bransch med många arbetsplatsolyckor.

2.2 Robusta försörjningskedjor

Effektmål

Målet syftar till att säkra leverans av livsmedel vid händelse av yttre påverkan, såsom krig, pandemi, elavbrott.

Koppling till målområde: Huddinge upplevs som trivsamt och tryggt för alla medborgare.

Robusta försörjningskedjor

Kommunen ska vara väl förbered på att hantera en kris, genom att identifiera verksamhets/samhällskritiska försörjningskedjor.

Kommunen ska identifiera vilka avtalsområden som är verksamhetskritiska och kontinuitetsplanera därefter.

Det görs genom:

- Robusthöjande åtgärder för de mest kritiska varorna. Kommunen skaffar sig kunskap om leverantörens beroenden och utmaningar och ser över hur kommunen tillsammans med leverantören kan minska risken för avbrott i leveranser. Även översyn av Force majeure-skrivningar i avtal för verksamhetskritiska produkter behöver genomföras.
- Att se över om det finns behov av lagerhållning av livsmedel.
- Att öka kommunens egen flexibilitet. Med fler alternativ och ökad anpassningsbarhet, blir verksamheten mindre sårbar vid försenade leveranser, ändrad varutillgång, personalfrånvaro med mera.

För verksamhetskritiska avtalsområden ska Force Majeure-klausuler granskas och säkras vad gäller exklusivitet, tillgänglighet och uthållighet för att säkerställa robustheten i avtalen.

Samordning inom kommunen

Samverkan mellan säkerhetssektionen, upphandlingssektionen och förvaltningarna krav för att säkerställa redundans i livsmedelsavtalen.

Sanktioner mot Ryssland och Belarus

Vid upphandlingar inom kategorin ska en sanningsförsäkran undertecknas av samtliga anbudsgivare ”Försäkran enligt RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2022/576” I sanningsförsäkran ska anbudsgivare på heder och samvete intyga att varken anbudsgivaren eller det tänkta avtalsförhållandet, direkt eller indirekt, omfattas av de sanktioner mot Ryssland och Belarus som framgår av ovan nämnda förordning, dvs att anbudsgivaren:

- inte direkt eller indirekt omfattas av sanktionerna
- inte kommer att använda sig av underleverantörer med mera som omfattas av sanktionerna, eller åberopa kapaciteten hos sådana aktörer i upphandlingen
- inom ramen för avtalsförhållandet inte kommer att medverka till köp, import eller transport av sådana produkter och tjänster som omfattas av EU:s importrestriktioner.

Anbudsgivare intygar också att den omedelbart kommer att upplysa den upphandlande myndigheten om det finns anledning att misstänka att förhållandena enligt ovan ändras, inkluderat om nya sanktioner beslutas av EU som direkt eller indirekt omfattar anbudsgivaren eller parternas avtalsförhållande.

Klausul om att kommunen kan häva eller pausa leverantörer där kommunen har skäligen bedömt att leverantören har ryska intressen ska finnas i samtliga avtal.

2.3 Utveckla e-handeln och tydliggöra kontaktvägar

Effektmål

Målet syftar till att förenkla för de som beställer livsmedel i kommunens e-handelssystem. Det ska vara lätt att hitta rätt livsmedel och det ska vara lätt för verksamheten att göra miljöval utifrån den information som finns tillgänglig i systemet. Målet syftar även till att tydliggöra kontaktvägar för de som beställer livsmedel.

Koppling till målområden: Minska miljöpåverkan och Huddinge kommun har en sund och uthållig ekonomi.

Utveckla e-handelssystemet

Samtliga avtal inom kategorin ska ha en beställningsväg i e-handelssystemet och samtliga avrop från avtal där beställningsväg finns ska ske genom e-handelssystemet. Uppföljning av detta ska ske löpande.

Lämpligaste beställningsväg övervägs noggrant inför avtalsstart i samråd med e-handelsansvarig.

Upphandlingssektionen ska aktivt arbeta för att säkerställa att e-handelssystemet är användarvänligt och bistå med information som underlättar hållbara val. Sökvägar och produktinformation ska förbättras.

Certifierade beställare

Gruppen certifierade beställare, i denna kategori främst kockar, ska kontinuerligt kompetensutvecklas genom samverkan och vidareutbildning inom relevanta områden.

Uppföljning bör ske löpande så att felaktiga beställningssätt reduceras.

Kontaktvägar och informationskanaler

Kontaktvägar till e-handelssupporten och samordnare för samordnad varudistribution ska vara kända för beställare.

Upphandlingssektionen ska förbättra informationsspridningen av nya avtal.

3.0 EFFEKTUPPFÖLJNING

Utifrån mål och strategier har nedan nyckeltal identifierats för att följa upp föreslagna strategier och aktiviteter.

Syftet är att säkerställa att strategier och aktiviteter fortlöper enligt förutbestämd plan och åtgärder vitas i de fall avvikelser från plan identifieras.

Genomförda aktiviteter och dess effekter rapporteras årligen, i juni, tillsammans med övergripande statusrapportering kring måluppfyllelse utifrån effektmålen.

Måluppfyllelse kommer att mätas enligt nedan.

- *Kvalitet och hållbarhet ska vara styrande vid upphandling av livsmedel*
Mål som ska vara uppnådda efter fyra år:
  - Arbetsätt som skapar bättre förutsägbarhet och transparens för kommunen gällande prisförändringar är framtaget.
  - Livsmedelsinköpen är minst 50% ekologiska.
  - Utredning av en samlad funktion för kost- och måltidsbespisningen är genomförd.
  - Upphandlingsmyndighetens kriterier används i upphandlingar inom kategorin för att säkerställa djurskyddsaspekter och miljöaspekter.
- *Robusta försörjningskedjor*
Mål som ska vara uppnådda efter fyra år:
  - Identifiering av verksamhets/samhällskritiska försörjningskedjor är genomförd.
  - Instruktion för krisberedskap är framtagen.
- *Utveckla e-handeln och tydliggöra kontaktvägar*
Mål som ska vara uppnådda efter fyra år:
  - Arbete med att förbättra användarvänligheten i e-handelssystemet är genomfört.
  - Kompetensutveckling av certifierade beställare genomfört.
  - Kontaktvägar till e-handelssupport och samordnare för SVD är kända för certifierade beställare.
  - Rutin för informationsspridning inför nya avtal är framtagen.